

B. ZAHRANIČNÍ.

Světová situace hospodářská je zachmuřena dvěma těžkými mraky: mezinárodní politickou situací, zostřenou bezohledným prosazováním vojenských požadavků Německa, a pak všeobecnou měnovou nejistotou, vycházející ze zemí t. zv. zlatého bloku. Zdá se býti téměř jistým, že Švýcarsy budou poměry donuceny k devaluaci, a budou tak následovati Belgii. Holandsko zatím odrazilo útok na svůj zlatý. Všeobecně možno konstatovati, že od roku 1931 panuje na světových trzích devisových daleko větší nejistota, než tomu bylo v letech bezprostředně po válce. Ani dvě nejdůležitější měny světového obchodu nejsou dosud stabilisovány, téměř každý týden pozorujeme rozdíly v záznamech amerického dolaru a anglické libry. Aníž bychom zaujímali stanovisko ku vhodnosti devaluace, konstatujeme, že v obchodě mezinárodním působí jako generelní clo ad valorem, zmenšuje tudíž mezinárodní obchod a snižuje průmyslovou výrobu. Stačí devaluace očekávaná, aby takto neblaze působila na světovou konjunkturu. Dokud nebudou trvale vybalancovány světové měny, nelze počítati s trvalým a podstatným oživením světového obchodu.

Rok 1932 znamená nejnižší bod světové průmyslové výroby. Od té doby možno pozorovati všeobecné zlepšení, jehož stupeň je ovšem v různých státech rozdílný. Největší vzestup vykazuje Japonsko 50%, pak následuje Německo se 40%, což se vysvětluje jeho válečnou konjunkturou. Anglie, severské státy, Rusko a Spojené státy vykazují vzestup průmyslové výroby o 20 až 30%. Nepatrné zvýšení pod 5% zaznamenává Francie, Belgie a Holandsko. Zlepšení v ČSR jest hluboko pod světovým průměrem. Prognosa světové průmyslové výroby počítá nejen se zastavováním vzestupu, ale i s jejím — byť i přechodným — poklesem.

Anglie vybudovala své hospodářské zlepšení na nejpevnějších základech, které budou vzdorovati i očekávanému všeobecnému zhoršení. Tento, v dnešním světovém chaosu výjimečný zjev, má dvě příčiny: Devaluace libry byla promptně a úměrně sledována devaluací měn těch států, které jsou v mezinárodním obchodu na Anglii přímo závislými (na př. státy nordické). Druhou příčinou je zcela nová orientace světové obchodní politiky Anglie, která spočívá v tom, že se Anglie po smutných zkušenostech odvrátila od financování světového obchodu a zastavila veškeré kapitálové investice mimo britské imperium. Anglie ztratila zájem na rozvráceném a nebezpečném mezinárodním obchodu, a utvořila ze svých dominií a kolonií blok, který je hospodářsky naprosto soběstačným, a to jak pro odbyt výroby průmyslové, tak i pro zásobování veškerými surovinami. Anglie zanechala zatím honby za pochybnou prestiží primátu ve světovém obchodu, a bude do něho zasahovati, až se poměry zlepší, pak ovšem tím důrazněji, poněvadž bude hospodářsky posílena a skonsolidována. Takový stupeň autarkie si může dovoliti ovšem jen světové imperium britské, pro většinu států ostatních by byla sebevraždou.

Dle posledního výkazu anglického ministerstva práce bylo ve Velké Británii zaměstnáno koncem dubna 10,320.000 pojištěných dělníků, což jest nejvyšší cifra dosažená v posledních 14 letech! Zaměstnanost stoupla o 120.000 lidí proti březnu, a je o 175.000 vyšší než loňského roku v stejné době. Stav nezaměstnaných obnáší k 15. dubnu 1.676.623 osob, což je jen jednou tolik, než v ČSR. To jest výstražné srovnání, které nabádá ne k úvahám, ale k činům!

Solidnost anglické konjunktury založena jest zejména na vysoce aktivním státním

rozpočtu, který Mr. Neville Chamberlain nedávno charakterisoval sebevědomými slovy: „a substantial advance towards recovery“. Dalším pevným základem anglického národního blahobytu jest t. zv. „fair measure of unity at home“, což znamená spravedlivou úpravu vnitřních poměrů politických, hospodářských a sociálních ve prospěch celku.

F r a n c i e. Když selhala ostrá deflační kura, kterou chtěl Doumergue léčiti hospodářskou krizi, a pomocí které se snažil uvést státní rozpočet do rovnováhy, a když všechny přinesené oběti (drastické snížení služného státních zaměstnanců, nelítostné škrtky v státních vydáních, snížení přímých daní) ukázaly se marnými, převzal v listopadu minulého roku vládu Flandin. V této době byla Francie v hluboké hospodářské depresi, která rozvrátila rovnováhu státního rozpočtu tak, že tento končil deficitem 5.620 milionů franků. Zatím co v Anglii byl stabilní poměr mezi cenami velkoobchodu a cenami životních potřeb, snížily se ve Francii velkoobchodní ceny o 10%, ceny životních potřeb jen o 1%. Ochrana zemědělství způsobila, že i ceny průmyslových výrobků se udržely na vysoké úrovni, kdežto mzdy zůstaly nízké.

Hlavní starostí Flandinovy vlády není problém budžeterní, nýbrž moneterní, jako tomu bylo v Belgii před devaluací. Rozpočtový deficit je plodem hospodářské krise, přes který se Flandin zatím přenáší krátkodobými půjčkami. Pravděpodobný schodek v rozpočtu za rok 1935 bude značně vyšší (mluví se o sedmi miliardách), čemuž nasvědčuje ta okolnost, že již nejsou uveřejňovány měsíční výkazy daňových výnosů. Byly sice zavedeny výkazy čtvrtletní, ale výkaz za první kvartál letošního roku dosud nevyšel.

Flandinovy operace, směřující ku zmírnění nezaměstnanosti a ku snížení cen životních potřeb neměly dosud znatelného úspěchu. Dilema, ve kterém se Francie nalézá jest následující: Deflace zklamala, a devaluace je politicky nemožnou. Je otázkou, jak vláda Flandinova z tohoto dilematu vyvázne. Bude čekati na vzestup anglické libry a amerického dolaru, a bude této pochybné naději obětovati značnou část svého zlata, nebo uloží svému hospodářství taková omezení jako to učinila Itálie a Německo? Tuto otázku musí rozřešiti blízká budoucnost. Sledování vývoje francouzských poměrů jest pro přítomnou dobu nejzajímavějším a nejdůležitějším úkolem mezinárodní obchodní politiky.

Nelze přehlédnouti, že národní dluh Francie od podzimu roku 1932 stoupl do konce roku 1934 o 35 miliard franků, a dosáhl závratné výše 311 miliard! Zúročení tohoto gigantického dluhu vyžaduje asi polovinu národních důchodů. Mezinárodní politická posice Flandinova jest pevná, ale hospodářská?

N ě m e c k o. Tak jako měnová posice německé marky je celému světu nerozluštitelnou záhadou, tak záhadným jest i hospodářský systém Německa, a nechybí hlasů, které se táží, jak dlouho ještě? Kdy se již zřítí? Gleichšaltovaný německý tisk, odborný nevyjímaje, nesmí uveřejniti ničeho, co by mohlo doma vzbuditi rozruch a za hranicemi ještě větší nedůvěru. Zbývá nám tudíž jen omeziti se na kusé zprávy přechodných přímých pozorovatelů a na ocenění jistých okolností, které se nedaly utajiti. Notorickým jest nedostatek surovin, na jichž dovoz je Německo odkázáno, poněvadž není devis, a úvěr již tolikrát napálená cizina nepovolí. Proto ty horečné snahy v chemických laboratořích po vynálezech všech možných náhražek.

Nejzávažnějším zjevem jest však, že státní hospodářství třetí říše jest založeno na jakémsi tajuplném a neviditelném rozpočtu. Rozpočet pro období 1935—36 nebyl nikde uveřejněn, a úřední místa nelze pohnouti k tomu, aby se vyjádřila o dohadách zahraničního tisku v tomto směru. Občanská a veřejná kontrola rozpočtu je znemožněna, a

nejvyšší finanční místa úřední zastávají názor, že není zákona ve třetí říši, který by nařizoval uveřejnění rozpočtu. Ministerstvo financí dokonce upozornilo Reichsfinanzhof (náš Nejvyšší správní soud v kompetenci finančních záležitostí), že některé jeho nálezy neshodují se se zásadami třetí říše, a žádá, by napříště, i když se to zdá právně nemožným, byly vynášeny v duchu a smyslu strany. Nálezy této instrukci neodpovídající, musily by jinak býti považovány za ilegální! Tento fakt nahrazuje sloupce, které by pojednávaly o hospodářské situaci Německa.

Současnou situaci ve světovém hospodářství nejvýrazněji charakterisoval před několika dny Sir Percy Bates u příležitosti valné hromady největší námořní společnosti světa, Cunard Company, těmito slovy: „Žijeme ve válce, ve všeobecné válce, ve které zbraněmi nejsou děla, tanky a letadla, ale cla, kvoty a kolísající měny. Není standardu pro mezinárodní výměnu peněz, a každá změna v celním tarifu, v kvotě, neb ve měně není ničím jiným, než nepřátelským útokem v této všeobecné válce. Nejhorším pak v této situaci jest ta okolnost, že není oficiálně za válku uznávána.“

Dr. V. Pisecký.

LITERATURA.

JUDr. JAROSLAV KREJČÍ: **PROBLÉM PRÁVNÍHO POSTAVENÍ HLAVY STATU V DEMOKRACII.** Nákladem vydavatelstva časopisu „Moderní stát“, v komisi Právnického knihkupectví a nakladatelství v Praze II, Lützowova 35, r. 1935, str. 147.

Tato práce Krejčího zaujme každého, kdo ji začne čísti, neboť přináší množství materiálu, který přímo nutí k přemýšlení. Autor rozebírá daný problém po všech stránkách, jasným slohem podává kritické objasnění příslušných pozitivně-právních ustanovení různých právních řádů a vede čtenáře k logickému řešení.

V úvodě autor konstatuje, že v republikách, kde je zavedena kontrasignace aktů hlavy státu ministry odpovědnými parlamentu „odchyluje se politická posice hlavy státu různým způsobem od normálu, stanoveného v ústavě“. Politický význam presidentů těchto republik není takový, jak by odpovídal ústavě a je možno říci, že faktické postavení hlavy státu vykazuje tu jistou labilnost. Rozpětí mezi právním stavem a faktickým stavem je v některých případech velmi značné, takže ústavní listina má platnost pouze formální. Ve státech, které po světové válce odstranily monarchický režim a daly si ústavu republikánskou, byla „reakcí na dřívější režim“ zajištěna převaha parlamentu nad hlavou státu a vládou. Jakmile se však reakce vybila, dochází všude ke „krisi parlamentarismu“; lid je „zneklidněn různými akty parlamentu, v nichž právem vidí uplatňování zájmů osob a skupin“ a je ochoten hledati jistotu, za kterou každý lidský tvor pídí, byť i „v diktatuře jednotlivce, v němž vidí, třeba i omylem, vzor občanských ctností“. „Hledá se prostě autorita, kterou parlament ztratil. Ústava sama o sobě nestačí k vytvoření autority. Je třeba, aby určitý orgán, určitá osoba nebo soubor osob tuto autoritu ztělesnil. Právnímu citu lidu dokonce ani nevádí, zmocní-li se tato osoba vlády proti dosavadnímu právu. Jemu je přijatelnější jediný drastický průlom do platného právního systému, než režim, který záleží v systematickém porušování právního řádu stranami podle politického klíče.“

„U nás formálně ústava platí“, avšak těžiště státní moci se z velké části posunulo „mimo ústavní orgány“. „Úřad presidenta republiky, díky vysoké autoritě prvního presidenta“, dosud vzdoruje vládě stran, avšak „při tom nemá tolik ústavní pravomoci“, aby